

Kisakylän historia

Oheinen Kisakylän syntyvaiheisiin ja rakentamiseen liittyvä teksti on vuodelta 1972. Juhani Sipilä haastatteli silloin kisakylähankkeen suunnittelussa ja rakentamisessa mukana olleita henkilöitä. Tämä kirjoitus on yhteenveto haastateltujen kertomuksista ja virallisesta olympiahistoriikista.

Kirjoituksesta saa varsin oivan kuvan siitä millaisessa taloudellisessa ja henkissessäkin tilanteessa elettiin Suomessa 50-luvun alussa, jolloin eli voimakas yhteinen halu näyttää maailmalle, että itsenäinen Suomi on edelleen olemassa. Kirjoitus on julkaistu Käpylä-lehdessä 1972 - 74.

Juhani Sipilä:
Kisakylän luomisesta

ENSIMMÄISET KAAVAILUT

Suomalaisten saatua järjestettäväkseen XV olympiakisat Helsingissä oli kisavalmisteluissa lähes päälimmäisenä kisakylän rakentaminen. Jo vuonna 1940 oli Käpylään valmistunut saman vuoden kisoja varten kylä, jonka talot eivät kuitenkaan koskaan tarjonneet majoitusta olympiaurheilijoille. Sota peruutti kisat, mutta löytyihän taloista toki koti usealle tuhannelle helsinkiläiselle.

Olympiakylä ainakin osittain vaikutti siihen, että kun uudelle kisakylälle alettiin etsiä paikkaa, kääntyivät kisaisäntien katseet jälleen Käpylään. Erittäin painavana seikkana, kuten kaksitoista vuotta aikaisemminkin, vaikutti myös se, että olympiakisojen suorituspaikat tulisivat sijaitsemaan Käpylän lähituntumassa, Olympiastadionilta, Messuhalleilta, Uimastadionilta ja ratsastushalleilta eli kisojen päätapahtumapaikoilta olisi majoitusalueelle vain 2-3 kilometriä. Velodromille ja raviradan harjoituskentille päästäisiin miltei kisakylän portista. Käpylän aluetta tutkittiin ja kun Koskelantien ja Sofianlehdonkadun varrelta löytyi kolme lähes luonnontilassa olevaa tonttia, päätettiin kisakylä rakentaa vanhan Olympiakylän naapuriin. Paikkaa pidettiin lähes ihanteellisena.

Ensimmäisissä kaavailuissa vuonna 1947 suunniteltiin kisakylän majoituskapasiteetiksi 3400. Vuotta myöhemmin pidetyt Lontoon olympiakisat osoittivat kuitenkin, että osanottajamäärä tulisi olemaan huomattavasti suurempi. Muutamien välivaiheiden jälkeen päädyttiin lopulliseen rakennussuunnitelmaan, joka toteutettuna tarjoaisi majoitustilat kaikkiaan 4800 henkilölle. Helsingin kaupunki ryhtyi jo toisen kerran rakentamaan olympiakylää ja kuten vuonna 1940 toteutettiin rakentaminen nytkin yleishyödyllisenä asuntotuotantoyrityksenä.

Silloin kun olympiakisat saatiin Suomeen ja Helsinkiin elettiin maassamme vielä varsin ankeita aikoja. Useita vuosia kestänyt sota oli päättynyt lopullisesti vasta 25 kuukautta aikaisemmin. Taistelemalla oli säilynyt sekä vapaus että itsenäisyys. mutta tuon päämäärän saavuttamiseksi oli niin taloudellisella kuin henkiseläkin sektorilla jouduttu venymään aivan äärimmäisille rajoille. Tämä asia tuli esille myöskin Tukholmassa kesäkuun 17. päivänä vuonna 1947, jolloin Kansainvälisen Olympiakomitean ratkaisevassa kokouksessa esitettiin kysymys jaksaisiko tämä pieni maa, joka oli saanut valtavan sotavelkataakankin maksettavakseen selviytyä olympiakisojen järjestelyistä. Samana päivänä tehty lopullinen ratkaisu kisakaupungista toi kuitenkin olympiakisat Helsinkiin.

KOK:n kokouksessa esitetyt epäillyt otettiin Suomessa vastaan haasteena, joka innoitti suomalaiset ponnistelemaan kisojen onnistumiseksi mahdottomiltakin näyttävissä tilanteissa. Vuoden 1949 syyskuussa perusti Helsingin Olympiakisojen järjestelytoimikunta olympiarakennustoimikunnan, jonka alaisuudessa alkoi toimia olympiarakennustoimisto. Tämän toimiston päälliköksi kutsuttiin dipl.ins. nykyään teollisuusneuvos Yrjö Karjalainen ja suunnittelutehtävät uskottiin arkkitehti Pauli Salomaalle, jolla oli oma toimistonsa olympiarakennustoimiston yhteydessä.

Ennen kuin kisakylän rakennuksia päästiin kuitenkaan hahmottelemaan lopulliseen muotoonsa, käytiin muuan periaatteellinen kiista. Jotkut olisivat halunneet kisakylän koostuvan tornitaloista, toiset taas matalammista kerrostaloista. Ratkaisuun asiassa päästiin vasta sitten kun silloinen, nyt jo manan majoille muuttanut Helsingin kaupungin rakennustarkastaja arkkitehti Paavo Hanste lausui painavasti; "Vain minun ruumiini ylitse rakennetaan Käpylään tornitaloja."

RAKENUSSUUNNITELMA VALMIIKSI

Noin puolen vuoden tiiviin ja perusteellisen suunnittelutyön jälkeen julkistettiin rakennussuunnitelma 23.3.1950. Suunnitelma sisälsi mm. nykyisten Maaliviiva, Lähtökuoppa, Soutaja ja Voittaja yhtiöiden talojen rakentamisen, sekä lisäksi melkoisen määrän rakennettavia tilapäisiä ravintola- ym. huoltotiloja. Suunnitelma edellytti lisäksi, että rakennettavista asuintaloista muodostettaisiin yhden tai useamman rakennuksen asunto-osakeyhtiöitä. Osakkeet myytäisiin rakennustöiden alettua joko kokonaan yksityisille tai osittain sopiville yhteisöille näiden jäsenille merkittäviksi. Tässä mielessä oli jo tuolloin otettu yhteyttä mm. taiteilijajärjestöihin. Osasta rakennuksia ajateltiin voitavan muodostaa tarpeen vaatiessa myös ns. puolikunnallisia asunto-osakeyhtiöitä nimenomaan vähempivaraisten asunnonsaannin helpottamiseksi. Kaiken tämän alustavan suunnittelutyön oli olympiarakennustoimisto joutunut tekemään vaativaan työhön nähden puutteellisissa tiloissa eli kaupunginjohtaja Erik von Frenckellin talostaan käyttöön luovuttamissa asuinhuoneissa. Kun varsinaiset rakennustyöt nyt olivat alkamassa, piti rakennustoimiston päästä mahdollisimman lähelle työkohtetta. Toimiston tilantarpeen tyydyttämiseksi hankittiin parakki, joka piti purettaman välittömästi kisojen jälkeen. Tämä parakki, joka purkutuomiostaan huolimatta "koristi" Käpylää vielä 60-luvullakin, oli rakennustoimiston päämajana lähes kisakylän valmistumiseen saakka.

Varsinaiset rakennustyöt oli em. suunnitelman mukaan tarkoitus antaa joko yhden tai useamman rakennusliikkeen suorittavaksi kilpailevien urakkatarjousten perusteella. Kävi kuitenkin ilmi, ettei Suomesta vielä silloin löytynyt yhtään niin

suurta rakennusyhtiötä, että se olisi yksin voinut hoitaa rakentamisen. Näin päädyttiin neljään yhtiöön. joista Oy Constructor rakensi Maaliviivan, Oy Rakennustoimi Lähtökuopan. Teora Oy Voittajan ja Juho A. Aallon Rakennustoimisto Soutajan.

RAKENNUSTYÖ ALKOI

Alustavan suunnitelman mukaan noin miljardin markan kustannukset vaativa Kisakylän rakennustyö aloitettiin kesällä 1950 maansiirto- ja perusrakennustöillä. Näiden ollessa käynnissä suoritettiin Kisakylään valmistuvien asuntojen lopullinen jako 1.8.1950. Jaettavia asuntoja oli 546 ja hakijoita peräti 3500. Eräänä ehtona asuntoja jaettaessa oli mm. se, että asianomainen hakija oli asunut Helsingissä vähintään viisi vuotta.

Osakkeiden myynnin hoiti olympiarakennustoimikunta yhdessä Helsingin kaupungin kanssa.

Talojen rakentaminen aloitettiin keväällä 1951 niin ajoissa, että ne ehdittäisiin varmasti saada asuttavaan kuntoon seuraavaksi kesäksi. Jonkin verran normaalia pitemmän rakennusajan varaaminen oli todella tarpeen, sillä rakennustarvikkeista oli Suomessa vielä melkoinen puute. Tiilien jatkuvan saannin turvaamiseksi joutui rakennustoimiston päällikkö neuvottelemaan VR:n silloisen pääjohtajan Harald Roosin kanssa. Neuvottelun tuloksena saatiin rakennustoimiston käyttöön kymmenen rautatievaunua, jotka jatkuvasti kulkivat edestakaisin Oitissa sijainneen tiilitehtaan ja Helsingin välillä. Kun tehtaalla saatiin kuorma tiiliä uunista, lastattiin ne heti vaunuihin, jotka ensimmäisen mahdollisen junan mukana kiidätettiin Helsinkiin ja välittömästi purkamisen tapahduttua tyhjinä takaisin.

Myös sementistä oli kesällä 1951 kova puute. Sementtilaivan tullessa Helsinkiin saattoi satamassa olla parisataakin kuorma-autoa jonottamassa tuota tärkeää ainetta. Käytyjen neuvottelujen jälkeen suostui Paraisten Kalkki Oy takaamaan, että määrätty kiintiö olisi aina Kissakylää varten saatavissa. Lämpöpattereita tarvittiin taloihin sellainen määrä, ettei niitä pystytty Suomesta toimittamaan. Suomen Pankin myönnettyä poikkeusluvalla valuuttaa päästiin patterit hankkimaan Hollannista heti lämpösuunnitelmien valmistuttua.

Näin yksi kerrallaan vaikeudet voittaen päästiin harjannostajaispäivään, joka oli 7.9.1951.

Seuraavan päivän Helsingin Sanomat kirjoitti harjannostajaispäivästä näin: "Uutta ja rohkaisevaa nähtiin eilen Kisakylän maisemilla Käpylässä. Liput liehuivat, tilapäisesti pystytetyt pöydät notkuivat harjakaistatarjoilusta ja tyytyväisiä kasvoja vilahti kaikkialla. Rakennustöiden merkittävää vaihetta juhlittiin samanaikaisesti kolmessa rakennuksessa, Lähtökuopassa, Maaliviivassa ja Voittajassa. Tapaus merkitsi sitä, että nyt on kaikissa neljässä rakennusryhmässä ehditty harjakaisiin, sillä Soutajahan saavutti sen vaiheen jo heinäkuussa."

Kaikki ei kuitenkaan ollut aivan niin kaunista kuin näytti. Edellä mainittujen tarvikevaikeuksien lisäksi oli joukko putkimiehiä ryhtynyt eräänlaiseen kiusantekolakkoon osoittaakseen mieltään olympiakisoja yleensä olympia-aatetta vastaan. Tässä menttiin Soutajan kohdalla jopa niin pitkälle, että kun ne putkimiehet, jotka eivät olleet lakossa, vetivät päivällä viemäriputket, kävivät lakkolaiset kaatamassa niihin yön pimeinä hetkinä sementtivilviä. Vaikka lakkoasiasta ei varsinaisessa harjannostajaispäiväsuudessa puhuttukaan otettiin tämä pitkä ja sitkeä jupakka esille samassa yhteydessä lehdistölle järjestetyssä tiedotustilaisuudessa. Rakennustoimiston päällikkö dipl.ins. Yrjö Karjalainen antoi silloin lehdistölle seuraavan lausunnon: "Asuntojen olympiamajoituskuntoon saattaminen ei ole ratkaisevasti riippuvainen putkilakosta, koska kisat pidetään kesällä, jolloin lämmitystä ei tarvita ja vesi-samoin kuin käymäläkäsymyskin on ratkaistavissa muulla tavoin." Lakko päättyi heti seuraavalla viikolla.

KISAKYLÄN AVAJAISET

Talvi 1951-1952 oli rakentamisen kannalta hyvä. Ei ollut huippukipakoita pakkasia, eikä kovia lumipyryjä. Työt pysyivät mainiosti aikataulun puitteissa ja Kisakylä valmistui. heinäkuun 5. päivänä vuonna 1952 kello 12.00 kajahti olympiafanfaari, soitettiin Maamme-laulu ja vedettiin Siniristilippu salkoon. Oli Kisakylän avajaispäivä. Tilaisuudessa puhui kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtaja, kaupunginjohtaja Erik von Frenckell: "Tänään on järjestelytoimikunnalla ilon päivä. Me voimme väliaikaisesti luovuttaa noin 5000 urheilijanurukaisen asuttavaksi Kisakylän, joka runsaan kolmen viikon ajan tulee toimimaan heidän kotinaan. Ilomme on sitä suurempi, kun rakentamalla Kisakylän voimme samalla hankkia pariIletuhannelle helsinkiläiselle kodin, johon he pääsevät jo syksyn alkupäivinä." Kosketeltuaan olympia-aatetta ja sen suurta merkitystä mm. kansoja yhdistävänä tekijänä päättyi puhe seuraavaan toivomukseen: "Toivomme, että uudessa Kisakylässä vallitsisi sen ensimmäisestä päivästä alkaen hyvä toverillinen henki, joka hyvän haltijan tavoin hallitsisi kylää vastaisuudessakin sen vakinaisten asukkaiden muutettua siihen".

URHEILIJAT KISAKYLÄSSÄ

Yhdysvalloista, Japanista, Koreasta ja Ceylonilta oli jo 18.6. saapunut Helsinkiin eräänlaiset etukomennuskunnat, jotka pääsivät nyt muuttamaan hotellimajoituksesta Kisakylään. Uusia joukkueita saapui tämän jälkeen päivittäin ja tulijoille järjestettiin vastaanotto-seremonia joka päivä kello 12.00. Tällöin puhallettiin olympiafanfaari, vedettiin lippu salkoon ja soitettiin asianomaisen maan kansallishymni. Järjestelytoimikunnan edustaja piti lyhyen tervehdyspuheen, johon saapuneen joukkueen johtaja vastasi. Juhlallisuudet päättyivät joukkueiden edustajien tervehtimiseen. jonka jälkeen poistuminen tapahtui soitto-kunnan soittaessa marssia.

Kisakylän kolmessatoista asuintalossa oli urheilijain majoitukseen varattu 546 huoneistoa, joissa oli yhteensä 1630 huonetta. Niihin oli sijoitettu 4800 vuodetta ja muuta tarpeellista kalustoa mahdollisuuksien mukaan. Majoituskalusto oli saatu lainaksi valmistumassa olevien keskussairaaloitten ja Helsingin kaupungin vanhainkodin uudishankinnoista. Kylässä oli urheilijoiden käytettävissä 13 suomalaista saunaa, joita varsinkin painijat ja nyrkkeilijät kansallisuuksiin katsomatta oppivat käyttämään painoiaan säännöstellässään. Etelä-Afrikan joukkueen johto otti tavakseen pitää tärkeät neuvottelunsa saunassa kylpiessään. Kisakylä kokonaisuudessaan oli eristetty yleisöltä kahden metrin korkuisella teräsverkkoaidalla ja alueelle oli mahdollista päästä vain kulkuvuorilla.

Olympiarakennustoimikunta maksoi asunto-osakeyhtiöille vuokran ajalta, jonka Kisakylä oli varattu majoitustarkoituksiin.

KISAKYLÄN VIIMEISTELYÄ

Kisakylän tyhjentyminen olympialaisten jälkeen tapahtui seremonioitta. Viimeisenä lähti kotimatalle Argentiinan joukkue, joka poistui Kisakylästä 14.8. Tilapäisrakennelmien purkamisen aloitettiin välittömästi, samoin asuntojen viimeistelytyöt, joista oli jätetty tekemättä tarkoituksellisesti mm. seinien maalaukset ja lattioiden korkkimaton kiinnittäminen. Näin nimenomaan siksi, että huoneistot olisivat varmasti viimeistelyään moitteettomassa kunnossa asukkaiden päästessä muuttamaan niihin. Tässä vaiheessa laadittiin myös viimeistelytyöiden aikataulu, jonka mukaan osakkeenomistajille ilmoitettiin muuttopäivä. Suunnitelma ei kuitenkaan täysin pitänyt kutiaan lähinnä siksi, että samaan aikaan oli Helsingissä valmistumisvaiheessa suuri joukko taloja, joissa maalarit olivat kiinni. Kisakylän maalaustöiden vauhdittamiseksi täytyi maalareita värvätä töihin Helsingin ulkopuolelta. Jonkin ajan kuluttua tämän jälkeen saattoi rakennustoimiston päällikkö ilmoittaa muuttopäivää odottaville, että kaikki pääsisivät uuteen asuntoonsa viimeistään jouluksi. Tämä aikataulu piti ja joulukuun 10 päivänä suoritettiin viimeinen huoneistotarkastus. Olympiarakennustoimikunnalle tämä merkitsi erittäin tärkeän ja kisojen suurimman rakennusurakan loppuunsaamista ja Kisakylän viimeisillekin asukkaille kovasti odotettua muuttoa omaan kotiin.

Pian Kisakylän valmistumisen jälkeen koettiin vielä eräs episodi, joka sai asukkaat harmistumaan ja asuntoyhtiöiden johtokunnat tekemään jonkin aikaa työtä vuorotta. Yhtiöiden maksettavaksi ilmaantui nimittäin lisälaskuja, joiden tulemiseen ei oltu varauduttu. Asia saatiin kuitenkin pois päiväjärjestyksestä Aravan ja Helsingin kaupungin myöntämien halpakorkoisten lisälainojen turvin.

Meidän silloisissa oloissamme todella suuressa rakennusprojektina tarjosi Kisakylä mahdollisuudet muutamiin Suomessa uusiin rakentamisratkaisuihin. Ensimmäisen kerran käytettiin elementtirakentamista hyväksi. Kun Kisakylän rakennusten porrassyökset toimitettiin ja sijoitettiin paikoilleen valmiina elementteinä. Irtosementin käyttö, sekä lavojen käyttö tiilien kuljetuksessa olivat myöskin uusia ideoita suomalaisessa rakentamisessa. Näiden nykyisin jokapäiväisten menetelmien käyttöönottamisesta ja kehittämisestä vastasi kylän ennakkoluuloton rakennuspäällikkö dipl.ins. Yrjö Karjalainen.

Selviytymällä olympiakisojen vaativasta järjestelyurakasta, voitiin ensimmäisen kerran toisen maailmansodan jälkeen osoittaa koko maailmalle itsenäisen Suomen olemassaolo. Suomalaisille kisojen onnistuminen merkitsi tervetullutta kohentumista kansalliseen itseluottamukseen, joka oli saanut ankaria kolhuja välittömästi sotaa seuranneina vuosina.